

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Олена ПОЛОВІНА

Інна КОНДРАТЕЦЬ

АРТОСВІТА

Навчально-методичний посібник

2-ге видання, перероблене і доповнене

Київ — 2024

УДК 373.2.016:7(075.8)
П52

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 30.05.2024 р.)

Автори:

Половіна О., завідувач кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Кондратець І., доцент кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Рецензенти:

Семенов О., завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор педагогічних наук, професор;

Рейпольська О., завідувач лабораторії дошкільної освіти та виховання, керівник Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

Довбня С., доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного факультету Українського державного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент.

Половіна О., Кондратець І.

П52 Артосвіта : навчально-методичний посібник / О. Половіна, І. Кондратець. — 2-ге вид, переробл. і доповн. — Київ : Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. — 700 с.

ISBN 978-617-658-125-3

У навчально-методичному посібнику висвітлено теоретико-методологічні основи та авторські підходи до викладання навчальної дисципліни «Артосвіта дітей дошкільного віку». Розкрито загальні засади освітньої технології МРіО (мистецька рефлексія і образотворення), сутність, методи й форми її реалізації з урахуванням новітніх тенденцій розвитку вищої й дошкільної освіти. Особливу увагу приділено аспектам формування педагогічної, мистецької, рефлексійної, чуттєвої культури майбутніх вихователів.

Видання містить лекційний і практичний матеріали: алгоритми інтерактивних ігор, рефлексійні вправи, професійні кейси із завдань і вправ, тематичні творчі родинки для самоосвіти студентів, глосарій, лайфхаки й «педагогічні шпаргалки», фрейми та ментальні мапи для розкриття відповідних тем.

Для студентів закладів передвищої та вищої освіти, які вивчають дисципліни мистецького спрямування; викладачів, аспірантів, педагогів та всіх, хто зацікавлений у вивченні власного рівня культури засобом мистецтва.

УДК 373.2.016:7(075.8)

ISBN 978-617-658-125-3

© Половіна О., Кондратець І., 2024

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2024

ЗМІСТ

Передмова 6

Майбутнім вихователям 8

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ 10

Лекція 1. Артосвіта як базис формування компетентностей майбутніх вихователів 10

Лекція 2. Формування у дітей дошкільного віку компетентності за освітнім напрямом «Дитина у світі мистецтва» 28

Лекція 3. Мистецтво як інтегратор в освіті дітей дошкільного віку 46

Практичне заняття № 1–2. Види мистецтва 60

Практичне заняття № 3–5. Реалізація принципу інтеграції в артосвіті дітей дошкільного віку 72

Лабораторне заняття № 1. Формування культури майбутнього вихователя 89

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АРТОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 106

Лекція 4. Методи та форми організації артосвіти дітей раннього віку 106

Лекція 5. Методи та форми організації артосвіти дітей дошкільного віку 119

Лекція 6–7. Технологія образотворення 152

Лекція 8. Особливості педагогічного супроводу самостійної художньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти 186

Практичне заняття № 6–7. Розвиток творчих здібностей особистості 210

Практичне заняття № 8–9. Організація творчих проєктів у ЗДО 228

<i>Практичне заняття № 10–11. “Free painting”</i> (вільне малювання) в артосвіті дітей дошкільного віку	243
<i>Практичне заняття № 12. Конструктивне образотворення .....</i>	258
<i>Практичне заняття № 13–14. Пластичне образотворення .....</i>	266
<i>Практичне заняття № 15–16. Педагогічні умови здобування</i> <i>артосвіти дітьми з особливими потребами. ....</i>	276
<i>Лабораторне заняття № 2. Специфіка проведення екскурсій</i> <i>мистецького спрямування з дітьми дошкільного віку .....</i>	289
<i>Лабораторне заняття № 3–4. Секрети живопису .....</i>	301
<i>Лабораторне заняття № 5. Педагогічні умови</i> <i>супроводу СХД дітей у ЗДО .....</i>	310

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ТЕАТР: ГЛЯДАЦЬКА ТА ВИКОНАВСЬКА

КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ .....

<i>Лекція 9. Мистецтво театру як засіб</i> <i>формування особистості .....</i>	322
<i>Лекція 10. Формування акторської майстерності</i> <i>майбутніх вихователів .....</i>	381
<i>Лекція 11. Особливості розвитку акторських здібностей</i> <i>у дітей раннього й дошкільного віку .....</i>	405
<i>Практичне заняття № 17. Дикція та робота над голосом .....</i>	434
<i>Практичне заняття № 18. Сценічна пластика</i> <i>та координація тіла .....</i>	454
<i>Практичне заняття № 19. Акторська техніка .....</i>	470
<i>Практичне заняття № 20. Формування основ акторської</i> <i>майстерності в дітей дошкільного віку .....</i>	490
<i>Практичне заняття № 21–22. Особливості театральної</i> <i>діяльності в закладі дошкільної освіти. ....</i>	508

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДНИК АРТОСВІТИ

ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ .....

<i>Лекція 12. Педагогічний супровід музичної діяльності</i> <i>дітей дошкільного віку .....</i>	518
<i>Лекція 13. Музичний супровід фрагментів життєдіяльності</i> <i>дітей раннього і дошкільного віку .....</i>	549
<i>Лекція 14. Свята і розваги в ЗДО: традиції, інновації .....</i>	570

<i>Практичне заняття № 23–24. Особливості навчання гри на дитячих музичних інструментах</i>	605
<i>Практичне заняття № 25–26. Організація музичної гри з дітьми.</i>	619
<i>Практичне заняття № 27–28. Особливості планування, організації та проведення свят і розваг у сучасному закладі дошкільної освіти.</i>	629
<i>ДЖЕРЕЛА</i>	640
<i>ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК</i>	645
<i>ГЛОСАРІЙ</i>	652
<i>ДОДАТКИ</i>	665

ПЕРЕДМОВА

Дитина замовляє розвиток.
Світлана Ладивір

Краса — і тільки, трішечки краси,
душі нічого більше не потрібно.
Ліна Костенко

Хронічна дратівливість і незадоволення, зумовлені технократичністю, прагматизмом, меркантильними інтересами, що притаманні суспільству, — постійний настрій більшості представників сучасного соціуму, емоційне тло їхнього життя. З таким негативом у душі жити досить складно, нелегко жити і поряд з такою людиною. Проте найскладніше у цій ситуації дітям. Адже вони, як губка, вбирають усе, що їх оточує, наслідуючи в усьому дорослих. Як допомогти дошкільникам уникнути цього стереотипу та налаштуватися на гуманне й радісне сприйняття довкілля? Очевидно, шлях до відповіді веде через професійний підхід до формування почуттєвої сфери дітей дошкільного віку та їхнього естетичного досвіду.

Щороку до закладів дошкільної освіти приходять діти з різним потенціалом: кмітливі, повільні, контактні, замкнуті, проте спільним для них є те, що вони все менше захоплюються, дивуються, їхні інтереси одноманітні: лялька Барбі, моделі автомобілів, комп'ютери, ігрові приставки. Така тенденція до прагматизму іде врозріз з вимогами сучасного суспільства, яке потребує активних, творчих особистостей, що насамперед емоційно відгукуються на прояви прекрасного у довкіллі та серед людей. Що робити? Відповідь на це запитання, на наш

погляд, знайшла часткове вирішення завдяки апробованій нами системі роботи — реалізації технології МРіО (мистецька рефлексія і образотворення).

Загальновідомо: запорукою успішності формування естетичної сфери є особистість дорослого та його ставлення до дітей. Якщо дорослий є Майстром у справі виховання, він здатен виконувати своє покликання — осявати світлом глибини душі. Особистий приклад радісного світосприйняття дорослим (радіти погоді, спілкуванню, помічати красу будь-якого явища, вести щоденник мистецьких вражень, рефлексувати процес самовідчуття, саморозвитку й самовдосконалення тощо) є основою формування адекватного світосприйняття дитиною. За дотримання цієї умови у дошкільників розвивається креативність, емпатія, рефлексія, творчі здібності, естетична культура та позитивні духовно-моральні якості особистості. Без цього жодні методики, технології й засоби культури не працюють.

Навчальне видання

**Олена ПОЛОВІНА
Інна КОНДРАТЕЦЬ**

АРТОСВІТА

**Навчально-методичний
посібник**

**2-ге видання,
перероблене і доповнене**

У виданні з навчальною метою
(п. 6 ст. 15, ст. 23 Закону України
«Про авторське право і суміжні права»)
використані матеріали, у тому числі ілюстративні,
що містяться в мережі «Інтернет» у вільному доступі

Науково-методичний центр видавничої діяльності
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Завідувачка НМЦ видавничої діяльності Марія ПРЯДКО

Відповідальна за випуск Антоніна ДАНИЛЕНКО

Над випуском працювали
Людмила ПОТРАВКА, Тетяна НЕСТЕРОВА, Вікторія СКРЯБІНА

Підписано до друку 17.09.2024 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 40,92. Зам. № 4-46.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 8052 від 29.01.2024 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі «Інтернет» без письмового дозволу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.